

RECENZJA dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego
dr Beaty Jarosz w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

1. Sylwetka Habilitantki

Dr Beata Jarosz jest absolwentką studiów magisterskich na kierunku filologia polska (specjalności: nauczycielska i redaktorsko-medialna), które ukończyła na podstawie pracy *Socjolekt dziennikarski* napisanej pod opieką dr hab. Małgorzaty Karwatowskiej, prof. UMCS w 2009 r. w Instytucie Filologii Polskiej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jury Konkursu im. Czesława Zgorzelskiego doceniło wartość naukową pracy i umieściło p. B. Jarosz w gronie finalistów tego konkursu. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa polskiego uzyskała w 2012 roku, uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego tegoż Uniwersytetu, na podstawie rozprawy *Językowy obraz ŚLUBU* przygotowanej pod opieką prof. dr hab. Małgorzaty Karwatowskiej. Od początku swojej kariery zawodowej dr Beata Jarosz jest związana z Wydziałem Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Od 2011 r. pracowała jako asystent w Zakładzie Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych, a po obronie doktoratu w 2012 roku do dzisiaj jako adiunkt w Zakładzie Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych. W 2011 roku, na początku pracy zawodowej, była zatrudniona na Wydziale Humanistycznym UMCS na umowę zlecenie w ramach projektu „www.praktyki.wh.umcs” i zajmowała się przygotowaniem oraz realizacją nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS.

2. Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478, z późn. zm.)

Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez dr Beatę Jarosz jest osiągnięcie naukowe w postaci obejmującej 951 stron (!) autorskiej monografii pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX–XXI w.)*, wydanej w 2023 roku w Wydawnictwie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (ISBN 978-83-227-9717-4) współfinansowanej ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach konkursu „Doskonała nauka–Wsparcie monografii naukowych” (DNM/SP/548855/2022). Praca stanowi zwieńczenie

wieloletnich badań i zainteresowań Habilitantki problematyką socjo- i mediolingwistyczną, a po części także edytorstwem. Już na wstępie należy podkreślić, że recenzowana monografia wnosi istotny wkład w rozwój polskiego językoznawstwa, przede wszystkim ze względu na nowatorstwo tematyczne (języki zawodowe są wprawdzie popularnym tematem badań lingwistów, ale subkodowi dziennikarzy nie poświęcono – jak dotąd – syntetycznego opracowania językoznawczego), a także interdyscypliność analizowanego zagadnienia, które sytuuje się nie tylko w obszarze językoznawstwa, ale też historii, medioznawstwa i socjolingwistyki. Należy więc tym bardziej pochwalić decyzję i odwagę Habilitantki, by podjąć ten temat i uczynić go przedmiotem swoich dociekań badawczych. Już sama ponadprzeciętna objętość rozprawy, rozległy zakres chronologiczny i wielokierunkowa problematyka badań oraz ogromna baza materiałowa, obejmująca źródła od wieku XVII do współczesności, a także nowatorstwo zastosowanych metod analitycznych świadczą o tytanicznej pracy p. dr Beaty Jaros i sytuują jej rozprawę wśród wybitnych dzieł naukowych. Zalety publikacji można wskazać na wszystkich jej płaszczyznach – merytorycznej, metodologicznej, materiałowej i strukturalnej. Wybór tematu pracy i zakres chronologiczny badań nie był przypadkowy – problematyka została dokładnie przemyślana, a koncepcja przeprowadzenia badań i opisu ich wyników precyzyjnie zaplanowana. Monografia gruntownie i wyczerpująco wypełnia lukę w badaniach nad socjolektem dziennikarskim, zdefiniowanym przez Habilitantkę jako „język zawodowy dziennikarzy używany w wewnątrzgrupowej komunikacji podczas zbierania informacji i materiałów, ich opracowywania i rozpowszechniania” (A, s. 4; M, s. 29).

Ze względu na brak szerszych opracowań lingwistycznych poświęconych profesjolektowi dziennikarskiemu Habilitantka weszła na szlaki naukowo nieprzetarte. Jej pionierskie badania (zawarte nie tylko w monografii, ale także w licznych artykułach) zakończyły się pełnym sukcesem, ujawniły bowiem językowe wykładniki tej odmiany polszczyzny, zwłaszcza właściwości semantyczne, strukturalne, funkcjonalne leksyki swoistej oraz ukazały historię rozwoju profesjolektu. W monografii Habilitantka odniosła się do wszystkich etapów kształtowania się języka dziennikarzy, poczynając od pierwszej fazy protoprofesjolektalnej (XVII–XVIII w.), poprzez intensywny okres rozwoju od drugiej połowie XIX stulecia, do współczesności. Na szerokim tle medialno-historyczno-społeczno-socjologicznym przedstawiła również wspólnotę osób związanych zawodowo z prasą w różnych okresach jej rozwoju. Skutkiem holistycznego podejścia do zgłębianego w pracy zjawiska jest włączenie w krąg analiz również metadyskursu dziennikarskiego. Dzięki ekscerpcji periodyków branżowych, fachowych podręczników, poradników przybliżyła

świadomość językową, prosjolektalną tej wspólnoty zawodowej na przestrzeni wieków. Badania dr B. Jarosz są pod tym względem rzadkością, należy je więc tym bardziej docenić.

Na podkreślenie zasługuje wysoki poziom świadomości i precyzji metodologicznej Habilitantki, która doskonale orientuje się w trudnych kwestiach związanych z projektowaniem i realizacją postępowania badawczego, technik ekscerpacji swoistych nazw, metod weryfikacji materiału językowego, zasad gromadzenia informacji o socjolektalnych wariantach polszczyzny, sposobów wykorzystania nowoczesnych narzędzi w procesie zbierania danych językowych i w lingwistycznej analizie. W oparciu o dotychczasową praktykę badawczą oraz własne przemyślenia na temat pożądaných procedur opracowała swój model działania składający się z sześciu etapów (dobór źródeł, identyfikacja profesjonalizmów, rekonstrukcja znaczeń, weryfikacja znaczeń, konfrontacja z danymi w innych źródłach). Dzięki takiej strategii badawczej Autorka uniknęła błędów i nieścisłości w wyodrębnianiu oraz definiowaniu leksyki profesjolektalnej. Należy odnotować, że opracowana na potrzeby pracy propozycja teoretyczno-analityczna jest uniwersalna, może posłużyć innym badaczom do zgłębiania i opisu kolejnych języków zawodowych oraz przyczynić się do ograniczenia chaosu terminologiczno-metodologicznego, jaki – zdaniem Habilitantki – jest obserwowany w tym obszarze badań socjolingwistycznych. Dzięki wszechstronnemu ujęciu zagadnień wprowadzająco-teoretycznych czytelnik otrzymuje syntetyczny wyciąg rzetelnych informacji na temat istoty socjo- i profesjolektów.

2.1. Wartość merytoryczna pracy

Monografia jest pod każdym względem przykładem precyzji i perfekcji w realizacji wyznaczonych zadań – od szczegółowych, obszernych ustaleń terminologicznych, poprzez prezentację stanu badań, klasyfikację źródeł i szeroki rys uwarunkowań historyczno-językowych, po trafne analizy i interpretacje bogatego materiału leksykalnego. Podjęte w monografii badania służyły realizacji bardzo ambitnego celu głównego, czyli: „charakterystyce języka zawodowego polskich dziennikarzy prasowych, który kształtował się na przestrzeni kilku wieków i nie został dotąd kompleksowo opisany przy użyciu lingwistycznych narzędzi analizy”, a także kilku celów szczegółowych, takich jak: ustalenie „genezy i etapów ewolucji profesjolektu dziennikarzy, zgromadzenie swoistego słownictwa, zrekonstruowanie znaczeń poszczególnych nazw, weryfikacja danych leksykograficznych i dotychczasowych ustaleń na temat poszczególnych jednostek leksykalnych przywoływanych w opracowaniach, a także wydzielenie pól leksykalno-semantycznych oraz określenie międzywyrazowych zależności wewnątrzodmianowych, międzyodmianowych

i międzyjęzykowych” (M, s. 29). Dysertację cechują ponadto rzetelność, bogactwo, kompleksowość, wszechstronność oraz skrupulatność. Zalety pracy trzeba wyraźnie podkreślić zwłaszcza, że rozważania w niej podjęte mają charakter nowatorski. Pomimo długiej tradycji badań zawodowych wariantów języka, profesjolekt dziennikarzy nie został dotychczas szczegółowo zbadany, zwłaszcza w odniesieniu do początkowych faz jego rozwoju. Informacje na temat ewolucji profesji i specyfiki pracy dziennikarzy prasowych są silnie rozproszone, w dużej mierze pomijane w opracowaniach. Jak słusznie zauważyła Habilitantka w swoim Autoreferacie: „subkod ten pozostawał dotychczas poza obszarem zainteresowań badaczy, będąc niejako problemem niczym – medioznawcy skupiają się bowiem na specyfice, funkcjach oraz zawartości prasy, radia, telewizji i internetu, lingwiści analizują język komunikatów medialnych, socjologowie charakteryzują pozajęzykowe aspekty mediów i dziennikarstwa, a historycy konstruują dzieje poszczególnych instytucji i publikatorów albo omawiają życiorysy konkretnych osób (A, s. 4-5). Recenzowana monografia stanowi ze wszech miar udaną próbę wypełniającą lukę w badaniach nad tym wariantem języka.

Dr Beata Jarosz doskonale orientuje się w stanie wiedzy na temat odmian socjolektalnych w języku, a w szczególności subkodu dziennikarskiego i to od początków kształtowania się tej odmiany polszczyzny w XVII wieku, aż do czasów współczesnych. W toku wywodu poświęconego ewolucji profesji i specyfice pracy dziennikarzy prasowych Autorka wprowadziła niezbędne objaśnienia genologiczne, społeczne, prawne i kulturowe. Dzięki odwołaniom pozajęzykowym charakterystyka zgromadzonego słownictwa została pogłębiona i zyskała umocowanie kontekstowe. Do najważniejszych determinant, które miały wpływ na proces kształtowania się profesjolektu dziennikarzy Badaczka zaliczyła: powstanie drukowanych wydawnictw periodycznych, rozwój rodzimego czasopiśmiennictwa (zwłaszcza w drugiej połowie XIX wieku), modernizację techniki drukarskiej (poligrafii w XX wieku), infrastruktury logistycznej, wzrost czytelnictwa, graficzne ukształtowanie periodyków oraz zmiany społeczno-kulturowe. Wszechstronna analiza wymienionych czynników umożliwiła Jej wyróżnienie czterech faz ewolucji języka zawodowego dziennikarzy: faza protoprofesjolektalna (XVII–XVIII w.), faza ukonstytuowania się profesjolektu (XIX w. – początek XX w.), faza niestabilnego rozwoju (początek XX w. – lata 80. XX w.), faza intensywnej ewolucji (lata 80. XX w. do chwili obecnej). Propozycja dr Beaty Jarosz jest pierwszą próbą periodyzacji kształtowania się tej odmiany języka zawodowego w polskich badaniach naukowych. Wskazane cezury czasowe stały się podstawą wyodrębnienia czterech kolejnych rozdziałów analitycznych pracy i chronologicznego uporządkowania zgromadzonego materiału.

Największą wartością monografii jest niewątpliwie bogata i heterogeniczna baza materiałowa, licząca ok. 2600 jednostek leksykalnych. Habilitantka poświęciła wiele uwagi czasu na kompletną ekscerpcję materiału, spełniającego kryteria badawcze. Jej działania sprowadzały się m.in. do ograniczenia przypadkowości i odfiltrowania jednostek użytych doraźnie oraz poszukiwania dodatkowych poświadczeń źródłowych, najczęściej w zasobach internetowych, głównie w Korpusie Barokowym, Narodowym Korpusie Języka Polskiego, Narodowym Fotokorpusie Języka Polskiego i wyszukiwarce GoogleBooks. Wszystkie zastosowane przez Nią strategie pozyskiwania materiału (również te, dotyczące uściślenia datacji nazw, poszukiwania feminatywów) okazały się skuteczne, warto je więc upowszechnić. W przypadku analizy leksykalnej najważniejszym i najtrudniejszym zadaniem dla badacza jest prawidłowe określenie zakresu pojęciowego jednostek wyrazowych. Habilitantka poradziła sobie z tym problemem znakomicie i w sposób profesjonalny. Przy ustalaniu znaczenia poszczególnych profesjolektyzmów wzięła pod uwagę kontekst, co w przypadku nomenklatury dawnej nie było zadaniem łatwym. Aby uniknąć błędów w interpretacji sięgnęła do materiałów pomocniczych (specjalistycznych słowników, opracowań z zakresu dziennikarstwa, drukarstwa, typografii, do wspomnień drukarzy, anglojęzycznych podręczników i poradników, materiałów dostępnych w internecie). W przypadku zaś ustalania znaczeń najnowszego słownictwa dr Beata Jarosz wykorzystała wiedzę osób praktykujących w zawodzie, związanych z dziennikarstwem. Konsultacje ze specjalistami i konfrontacja materiału z dodatkowymi źródłami były czasochłonne i łączyły się ze zwiększeniem nakładu pracy Habilitantki, ale przyniosły świetne rezultaty.

Rozdziały od IV-VII zawierające prezentację materiału można potraktować jako swoisty przykład chronologiczno-tematycznego słownika, z rozbudowanym opisem artykułu hasłowego. Oprócz danych semantycznych w opisie jednostek leksykalnych znalazły się informacje o nacechowaniu (ekspresywnym, fachowym, profesjolektalnym), niekiedy etymologii, a także lokalizacji, umożliwiającej weryfikację źródłową i leksykograficzną oraz przykłady synonimii i łączliwości wyrazowej (zwłaszcza połączenia ustabilizowane). Ważną rolę odgrywają tu uzupełniające dane z zakresu porasoznawstwa, kultury, historii i techniki. Tak szeroka, wieloaspektowa charakterystyka zgromadzonego materiału umożliwiła Habilitantce ukazanie specyfiki dziennikarstwa, procesu tworzenia periodyków i realiów redakcyjnych oraz, co najistotniejsze, ustalenie genezy, a także etapów rozwoju profesjolektu polskich dziennikarzy prasowych. Co do zakresu podjętych analiz nie mam zastrzeżeń, są one przeprowadzone bardzo rzetelnie, gruntownie i z wrodzoną Habilitantce akrybią. Moje obiektywne uwagi budzi natomiast kwestia czysto techniczna, dotycząca sposobu prezentowania materiału

wewnątrz poszczególnych rozdziałów. Czytelnikowi trudno jest się zorientować, wedle jakiego klucza kolejne jednostki są przytaczane. Uporządkowanie alfabetyczne, frekwencyjne lub chronologiczne na pewno ułatwiłoby odbiór treści, usprawniło poszukiwanie informacji. Propozycja wydaje się uzasadniona zważywszy na objętość pracy oraz wielość i zagęszczenie danych.

Ostatni z rozdziałów analitycznych przynosi syntezę wybranych zjawisk językowych, które Habilitantka zaobserwowała przy gromadzeniu i opisie materiału. Rzetelnie przeprowadzone analizy dowiodły wielkiego bogactwa i różnorodności leksyki występującej w języku dziennikarzy prasowych. W polu zainteresowań badawczych dr Beaty Jarosz znalazła się leksyka profesjonalna oraz terminologia naukowo-techniczna i zawodowa, powiązana ze sobą różnymi relacjami semantycznymi (ekwiwalencja, bliskoznaczność, antonimia, hiperonimia, hiponimia, meronimia, holonimia), zależnościami wewnątrzodmianowymi, międzyodmianowymi i międzyjęzykowymi (np. część nazw funkcjonuje równolegle w języku dziennikarzy i w profesjolekcie drukarzy, fotografów, na gruncie innych dziedzin wiedzy - medioznawstwa, literaturoznawstwa, marketingu). Autorka udowodniła, że cechą terminologii i profesjolektyzmów dziennikarskich jest ich zróżnicowanie etymologiczne (występują tu m.in. zapożyczenia z języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego, rosyjskiego, a także jednostki o rodowodzie grecko-łacińskim i internacjonalizmy). Jej badania ujawniły także charakterystyczne dla tej warstwy słownej procesy nazwotwórcze. Nowe jednostki leksykalne powstawały – zdaniem Habilitantki – najczęściej wskutek typowych procesów derywacyjnych (w tym kompresji) oraz kompozycji.

Na zakończenie należy dodać, że pracę dr B. Jarosz czyta się z przyjemnością ze względu na jej treść oraz przejrzystość i logiczność wyводу. Trudność sprawia ponadprzeciętna objętość i ciężar tomu. Pod względem językowym, stylistycznym i redakcyjnym monografia również zasługuje na pochwałę. Autorka poprawnie i sprawnie posługuje się polszczyzną naukową. Nawet z recenzenckiego obowiązku trudno mi było wskazać w tak obszernej publikacji jakiegokolwiek uchybienia językowe. Widać tu doskonałe przygotowanie i wiedzę edytorską Habilitantki.

2.2. Źródła pozyskiwania materiału

Godne podziwu jest bogactwo eksplorowanych źródeł, które przejawia się zarówno w ich liczbie (wykaz bazy obejmuje prawie 30 stron monografii), jak i różnorodności. W swoich badaniach Habilitantka wykorzystwała periodyki – prawie 3,5 tysiąca numerów prasowych, zróżnicowanych chronologicznie (od XVII wieku do współczesności), gatunkowo (prasa

fachowa, numery jubileuszowe), a także źródła zwarte – unikatowe pamiętniki, wspomnienia, książki jubileuszowe, okolicznościowe (57) oraz opracowania fachowe (13) – podręczniki, skrypty, poradniki branżowe. Oprócz tekstów publicystycznych, prasowych Badaczka sięgnęła po źródła mniej oczywiste, np. beletrystykę (4 powieści oparte na doświadczeniach fotoreporterów i redaktorów), redakcyjne dokumenty promocyjno-handlowe (53), zamieszczane w Internecie materiały audiowizualne, np. filmy tematyczne (9), zasoby udostępnione na fanpage'ach dziennikarskich, dyskusje w serwisie GoldenLine.pl (21 wątków), a także bezpośrednie rozmowy z dziennikarzami, nagrane w redakcji lubelskiego oddziału „Gazety Wyborczej” (22,5 godziny) jak również samodzielnie opracowane kwestionariusze, ankiety wypełnione przez przedstawicieli, pracowników różnych redakcji. Tak pokaźna liczba i różnorodność bazy źródłowej zapewnia odpowiednią reprezentatywność materiału leksykalnego, a także rzetelność i wszechstronność oglądu analizowanego zagadnienia. Zgromadzony w ten sposób obfity materiał poddawany analizom i interpretacji dał Habilitantce możliwość wyciągania wniosków wiarygodnych i przekonujących. Na podkreślenie zasługuje doskonała orientacja dr Beaty Jarosz w dostępnych elektronicznych narzędziach i zasobach korpusowych oraz umiejętność korzystania z nich – znaczna część analizowanego w pracy materiału pochodzi ze źródeł online, wśród których Habilitantka porusza się z łatwością i pewnością siebie.

Jestem pod wrażeniem obszerności i różnorodności zgromadzonych źródeł, doceniam ogromny wkład pracy oraz zaangażowanie Habilitantki w ich analizę. Pomimo niewątpliwej wartości zgromadzonej bazy i wielkiego trudu Habilitantki w jej eksplorację mam pewne wątpliwości dotyczące zasadności wyboru niektórych źródeł, zwłaszcza tych historycznych. Patrząc na wykaz XIX-wiecznych tytułów prasowych można zadać sobie pytanie dlaczego Habilitantka wybrała akurat „Kurier Warszawski”, „Czas” „Tygodnik Ilustrowany” i „Wielkopolanina” (1883–1939), a nie np. „Gazetę Warszawską”, „Słowo”, „Tygodnik Mód i Powieści”, „Bluszcz”, „Gazetę Lwowską” czy „Przegląd Polski? Tytuły, które podałam jako alternatywne ukazywały się, podobnie jak te uwzględnione w monografii, regularnie przez długi czas (co najmniej kilka dziesięcioleci) i na terenie trzech zaborów. Spełniają więc wszystkie kryteria dodatkowe: zróżnicowanie geograficzne, regularność, długotrwałość publikowania (M, s. 47-48), które wzięła pod uwagę p. dr Beata Jarosz. Moim zdaniem pytania i wątpliwości dotyczące wyboru źródeł są implikacją przyjętego przez Habilitantkę mało precyzyjnego założenia wyjściowego. Autorka przyjęła tezę, że czynnikiem determinującym wybór źródła jest „odpowiedni stopień nasycenia go słownictwem swoistym [podkr. L.M.] (tzn. slangowym, żargonowym, branżowym) umożliwiającym zgromadzenie odpowiedniej ilości

danych” (M, 45; także 44; A, s. 7). Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że w źródłach specjalistycznych, fachowych, takich jak podręczniki, skrypty, poradniki branżowe, zagęszczenie słownictwa swoistego będzie duże (odpowiednie). Natomiast w przypadku czasopism o tematyce ogólnej takiego założenia nie można przyjąć *a priori*. Aby wybór tych 4 konkretnych pism można było uznać za wystarczający i uzasadniony potrzeba więcej argumentów – „odpowiedni stopień nasycenia...” jest kryterium zbyt ogólnikowym. Warto byłoby np. uwzględnić wśród źródeł czasopisma sprofilowane, np. pod względem tematyki lub zakładanego odbiorcy. Być może badania prasy innej niż ogólna, np. adresowanej do konkretnej grupy odbiorców, np. kobiet, ludu, dzieci lub innych grup zawodowych, o zróżnicowanej tematyce, np. popularnonaukowej, politycznej, gospodarczej, kulturalnej, tajnej rzuciłyby inne światło na rozwój i zakres języka zawodowego dziennikarzy.

Ostatnia wątpliwość dotyczy rozbieżności w wykazie źródeł materiału językowego wymienionych w Bibliografii (kilkaset pozycji), a liczbą kilkudziesięciu źródeł wymienionych w części wstępnej pracy (M, s. 45-56). Nie wiadomo, wedle jakiego klucza te dodatkowe tytuły prasowe zostały wybrane i jaką rolę pełniły w badaniach.

2.3. Kompozycja

Rozprawa p. dr Beaty Jarosz zawiera wszystkie wymagane dla rozprawy naukowej elementy: szczegółowy spis treści, *Wstęp* oraz osiem rozdziałów, z których trzy pierwsze mają charakter wprowadzająco-teoretyczny, a kolejne – materiałowo-analityczno-interpretacyjny. Poszczególne części pracy są jasno umotywowane i połączone w spójną całość. Pracę wieńczy *Zakończenie* oraz obszerna, licząca ponad 90 stron *Bibliografia*, ok. 1,3 tys. pozycji (!), a także szczególnie potrzebne, zważywszy na objętość monografii, *Indeks nazwisk* i *Indeks nazw*, dzięki nim czytelnik może sprawniej poruszać się po obszernych rozdziałach analitycznych. Jeszcze lepszym rozwiązaniem byłby tu słownik nazw z ich definicjami, który ułatwiłby śledzenie na bieżąco wywodów Autorki, dotyczy to zwłaszcza rozdziału VIII, poświęconego zjawiskom językowym, w tym powiązaniom leksykalno-znaczeniowym, których odczytanie wymaga znajomości znaczenia leksemów.

Wysoką wartością naukową i poznawczą odznaczają się w pracy zarówno rozdziały analityczno-interpretacyjne, jak i wywody o charakterze teoretycznym. W części wprowadzającej dr Beata Jarosz sformułowała cele prowadzonych przez siebie badań, uzasadniła dobór źródeł oraz metod ekscerpacji, weryfikacji i analizy materiału, a także omówiła stan badań nad językiem zawodowym polskich dziennikarzy prasowych. Wiele cennych informacji przynosi rozdział I, w którym znalazły się rozważania dotyczące zakresów

znaczeniowych kluczowych dla pracy pojęć: *profesjolekt*, *język specjalistyczny*, *język zawodowy*, *język specjalistyczny*. Habilitantce udało się uchwycić cechy różniące i udowodnić, że nie są to terminy synonimiczne, a subkod, którym posługują się w kontaktach zawodowych dziennikarze prasowi, należy określać – Jej zdaniem – terminami *profesjolekt* lub *język zawodowy*. Szczególnie istotne znaczenie dla prowadzonych w pracy badań mają prekursorskie ustalenia Beaty Jarosz dotyczące genezy profesjolektu i etapów jego ewolucji.

Kolejne cztery rozdziały od IV-VII zawierają analizę fachowej leksyki używanej w kręgach dziennikarzy prasowych, poczynawszy od przypadającej na XVIII w. fazy protoprofesjolektalnej, kiedy swoiste słownictwo dopiero się pojawiało, poprzez wiek XIX w., w którym subkod dziennikarski się konstituował, a skończywszy na charakterystyce nazw stosowanych w XX w. oraz współcześnie. W ostatnim – VIII rozdziale – przedmiotem opisu stały się wybrane zjawiska językowe (relacje międzywyrazowe w obrębie subkodu międzyodmianowe i międzyjęzykowe, a także mechanizmy generowania słownictwa) charakterystyczne dla zgromadzonej warstwy leksyki.

Podkreślić należy, że dysertacja jest skonstruowana nienagannie, zarówno kolejność prezentowanych zagadnień jak i podział treści na rozdziały, podrozdziały są przemyślane i merytorycznie uzasadnione. Kompozycyjną konsekwencję monografii podkreśla symetryczny układ zawartości poszczególnych rozdziałów analitycznych – wyodrębnionych ze względu na dwa kryteria – chronologię badanych zjawisk (profesjolekt dziennikarzy prasowych w XVIII, XIX, XX wieku i współcześnie) oraz pola leksykalno-semantyczne, które Autorka oznaczyła etykietami: *periodyki*, *budowa periodyku*, *materiały tekstowe i graficzne*, *ludzie*, *miejsca*, *działania*, *nieprawidłowości*, *instrumentarium*, *jednostki miar*, *inne...* (M, s. 59). Takie rozwiązanie – w związku z uwzględnieniem perspektywy diachronicznej – pozwoliło Jej na prześledzenie ewolucji słownictwa z danego zakresu tematycznego, w konkretnej cezurze czasowej.

3. Ocena aktywności naukowej Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora

Pani dr Beata Jarosz legitymuje się obszernym i bardzo wartościowym dorobkiem naukowym, o czym świadczy wykaz opublikowanych prac naukowych i innych osiągnięć naukowych z okresu po uzyskaniu stopnia doktora, czyli od 2012 roku. W zakresie tomów zwartych dorobek ten obejmuje autorstwo trzech monografii: opublikowanej rozprawy doktorskiej (*Językowy obraz ŚLUBU*, Lublin 2014, ss. 263), edycji krytycznej szkicu Józefa Ignacego Kraszewskiego *Poezja szlachecka. Legendy herbowne (1854)* (Lublin 2017, s. 213) oraz monografii *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX–XXI w.)* (Lublin 2023,

ss. 951), zadeklarowanej jako główne osiągnięcie w przewodzie habilitacyjnym. W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała także 22 rozdziały w monografiach wieloautorskich wydanych m.in. w Krakowie, Poznaniu, Białymstoku, Katowicach, Szczecinie i Lublinie, 16 artykułów oraz 6 artykułów recenzyjnych i recenzji, opublikowanych w czasopismach, w tym w węgierskim piśmie „Slavica” oraz w czeskim „Slovo a Slovesnost”, a także wysokopunktowanych ogólnopolskich periodykach, takich jak: „Poradnik Językowy”, „Język Polski”, „Socjolingwistyka”, „Roczniki Humanistyczne”, „Prace Językoznawcze”, „Białostockie Archiwum Językowe”, „Polonica”, „Etnolingwistyka”, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, „Zeszyty Prasoznawcze”, współredagowała także 5 monografii wieloautorskich. Łącznie liczba wszystkich Jej tekstów – z uwzględnieniem dorobku przeddoktorskiego (4 artykuły, 5 rozdziałów) wynosi 62 publikacje (+ jedna w druku), nie licząc tekstów popularnonaukowych, biogramów w *Encyklopedii Chełma*, raportów, sprawozdań i wywiadów. Wyraźnie widać zatem, że obfity dorobek ma charakter ogólnopolski, a publikacje Habilitantki znane są nie tylko w polskim, ale i europejskim środowisku językoznawczym, co potwierdzają także dane bibliometryczne. Najczęściej cytowany artykuł *O (nie)tożsamości pojęć JEZYK SPECJALISTYCZNY, JEZYK SPECJALNY, JEZYK FACHOWY, JEZYK PROFESJONALNY, JEZYK ZAWODOWY, PROFESJOLEKT, TECHNOLEKT* – od momentu ukazania się w 2018 r. przywoływano 18 razy, w tym w pracach anglo- i niemieckojęzycznych wydanych w Hiszpanii i Holandii. Pozostałe artykuły i monografie cytowano w publikacjach napisanych w językach angielskim (7), niemieckim (1), portugalskim (1), czeskim (1), ukraińskim (1), rosyjskim (1), wydawanych w Polsce, Stanach Zjednoczonych, Brazylii, Czechach, Ukrainie, co w przypadku rozpraw polonistycznych należy uznać za wynik znakomity.

W dorobku naukowym dr Beaty Jarosz można wyróżnić kilka kręgów badawczych, świadczących o wielostronności Jej naukowych zainteresowań. Jednym z wiodących obszarów zainteresowań Habilitantki, rozpoczętym jeszcze przed doktoratem są odmiany socjolektalne polszczyzny. Problematyce tej dr Beata Jarosz poświęciła dwadzieścia przed- i podoktoratowych publikacji wydanych w drukach zwartych i czasopismach (8;12): *O (nie)tożsamości pojęć JEZYK SPECJALISTYCZNY, JEZYK SPECJALNY, JEZYK FACHOWY, JEZYK PROFESJONALNY, JEZYK ZAWODOWY, PROFESJOLEKT, TECHNOLEKT* (2018); *Socjolekty – subkonwencje typowe czy á rebours?* (2016); *Socjolekty: (non)konformizm – uniformizm (wybrane zagadnienia)* (2018); *Powstawanie socjolektu jako mikrofilogeneza – preliminaria badawcze* (2019); *Forum internetowe jako źródło materiału socjolektalnego. Postulaty metodologiczne* (2017); *Między obiektywizmem a subiektywizmem,*

czyli o wyjaśnianiu znaczeń w badaniach socjolingwistycznych (2015); *Typologie socjolektów w polskiej literaturze językoznawczej. Implikacje terminologiczne* (2016); *Język zawodowy polskich dziennikarzy jako problem badawczy. Uwagi wstępne* (2020); *The Professional Language of Polish Journalists in a Diachronic Perspective. Research Preliminaries* (2022); *Polskie słownictwo drukarskie przełomu XIX i XX w. Postulaty badawcze* (2021); *Specyfika komunikacji profesjonalnej* (2013); *Sposoby konstruowania polskich słowników socjolektalnych z pierwszej połowy XX wieku. Analiza porównawcza* (2019); *Ciało jako narzędzie (na podstawie wybranych socjolektów)* (2014); *O zasięgu słownictwa socjolektalnego w XXI wieku* (2013); *Stereotyp dziennikarza w świadomości studentów i osób wykonujących ten zawód* (2009); *Antropocentryzm i animalizacja w leksyce profesjonalnej socjolektu dziennikarskiego* (2010); *Zapózyczenia i internacjonalizmy w terminologii naukowo-technicznej socjolektu dziennikarskiego* (2010); *Terminologia naukowo-techniczna w socjolekcie dziennikarskim* (2010); *O języku zawodowym policjantów* (2011); *O języku specjalistycznym w komentarzu sportowym (na przykładzie relacji z meczów siatkarskich)* (2015). Zaliczyłabym tu także artykuł opisujący leksykę specjalistyczną zawartą w mało znanym i niezbadanym dotąd *Słowniku płciowym* Stanisława Kurkiewicza (1913), który jest prawdopodobnie pierwszym polskim leksykonem zawierającym słownictwo seksuologiczne („*Słownik płciowy*” [1913] Stanisława Kurkiewicza. *Preliminaria lingwistyczne*, 2017). Wymienione teksty zawierają ważne postulaty teoretyczno-metodologiczne oraz analityczno-empiryczne, wnioski uogólniające i szczegółowe, konkretne propozycje definicyjne, typologiczne, a także rozwiązania praktyczne dotyczące np. zakresu socjo- i profesjolektów, wariantów polszczyzny funkcjonujących w wybranych grupach społecznych oraz kwestii dotyczących znaczenia jednostek swoistych. Pokłosiem zainteresowań edytorskich (ale także ukończonych studiów podyplomowych) Habilitantki są trzy wartościowe publikacje naukowe: edycja krytyczna szkicu Józefa Ignacego Kraszewskiego *Poezja szlachecka. Legendy herbowne* (1854) oraz dwa artykuły (*O dojrzewaniu tekstu pod okiem autora, cenzora, edytora – na podstawie szkicu Józefa Ignacego Kraszewskiego pt. Poezja szlachecka. Legendy herbowne* (1854), 2016; *Kraszewski w edycji. Zakres i granice działań modernizacyjnych – postulaty*, 2017) poświęcone rozważaniom nad możliwościami i skalą ingerencji edytora czy cenzora w opracowywaniu i edycji tekstów dawnych. Wspomniana monografia edytorska stanowi dla Habilitantki ważny składnik jej dorobku naukowego, zapewniła Jej bowiem wykonawstwo w realizacji projektu badawczego „Edycja Krytyczna Pism Wszystkich Bolesława Prusa” finansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Zarówno w publikacjach, jak i w realizacji

projektu badawczego Autorka wykorzystwała bogate doświadczenie w konfrontacji stanu wiedzy teoretycznej z koniecznością dokonywania jednoznacznych wyborów redakcyjno-edytorskich.

Trzecia grupa osiągnięć dr Beaty Jarosz obejmuje teksty z zakresu mediolingwistyki, poświęcone telewizyjnej relacji sportowej, głównie zjawiskom językowym, genologicznym i funkcjonalnym (*Multimodalność relacji sportowej „na żywo” jako determinanta procesów nadawczo-odbiorczych. Analiza kontrastywna odmiany telewizyjnej i internetowej*, 2018; *O języku specjalistycznym w komentarzu sportowym (na przykładzie relacji z meczów siatkarskich)*, 2015; *Rozrywka specjalistyczna, czyli o telewizyjnej relacji sportowej*, 2015; *Błędy językowe w relacjach sportowych, czyli o (nie)wzorcowości języka w mediach*, 2014; *Sposoby wartościowania w wypowiedziach komentatorów siatkarskich*, 2012; oraz wymieniony wcześniej - *The Professional Language of Polish Journalists in a Diachronic Perspective. Research Preliminaries*, 2022). Warto wspomnieć o kilku innych publikacjach autorskich i współautorskich dr Beaty Jarosz, poruszających problematykę medialną, są to: *Emulacja płci w tekstach o modzie*, 2012; *Forum internetowe, czyli (cyber)komunikacja o ograniczonym zasięgu społecznym?*, 2013 oraz dwie współredagowane monografie wieloautorskie: *O płci, ciele i seksualności w języku i mediach*, 2014; *(Nowe) media. Implikacje kulturowe, i edukacyjne*, 2015. Kolejnym ważnym obszarem naukowych zainteresowań Habilitantki, który wyłonił się podczas Jej pracy w Katedrze Edukacji Polonistycznej UMCS (wcześniej Zakład Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych) *językowe* jest dydaktyka szkolna i uniwersytecka. Z tego zakresu ukazały się publikacje autorskie i współautorskie na temat: etykiety językowej w dawnych i współczesnych programach szkolnych (*Etykieta językowa w szkole dawniej i dziś*, 2010), specyfiki e-learningu (*E-learning w polskiej szkole. Realia – mity – postulaty*, 2017) (*E-learning a blended learning w edukacji polonistycznej. Korzyści i ograniczenia*, w 2015), genologicznej specyfiki wykładu (*Wykład jako obligatoryjny gatunek mowy w dyskursie uniwersyteckim*, 2013; *Sluchowisko, czyli wykład w skojarzeniach studentów*, 2013), kanonu lektur w edukacji polonistycznej (*Literatura hipertekstowa a preferencje czytelnicze młodzieży (implikacje dydaktyczne)*, 2019; *„Po przejściu barbarzyńców”... Tradycja, wartości i język w edukacji polonistycznej*, 2014), a także kwestii normatywnych w edukacji (*O poprawności przewodników metodycznych do nauczania języka polskiego (normatywnie)*, 2017), (*Humor w szkole, czyli o błędach językowych uczniów i nauczycieli*, 2013). W tę problematykę wpisują się również współredagowane przez Habilitantkę monografie wieloautorskie: *Przez praktyki do praktyki. W stronę innowacyjności w kształceniu nauczycieli*, cz. 1: *Język polski, historia, wiedza o kulturze* (214, ss. 256; w ramach projektu www.praktyki.wh.umcs), *Wokół edukacji polonistycznej: diagnozy – dylematy – propozycje*

(2018, ss. 188) oraz *Nauczyciel – mistrz, sybaryta czy frustrat? Rozważania humanistów* (2021, ss. 191), a także nowy program praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS” przygotowany w ramach finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (nr UDA-POKL.03.03.02-00-012/10-01).

Pozostałe publikacje dr Beaty Jarosz poruszają różne kwestie dotyczące cech kompozycyjnych, genealogiczno-stylistycznych i funkcjonalnych wybranych gatunków wypowiedzi, zwłaszcza zaproszenia ślubnego oraz tekstów graffiti. (*Heterogeniczność gatunkowo-stylistyczna zaproszenia ślubnego*, 2011; *A Wedding Invitation in Polish Culture – specificity of the Genre*, 2015; *O wielogatunkowości tekstów graffiti*, 2013).

We wszystkich publikacjach dr Beaty Jarosz dostrzec można zalety Jej naukowego warsztatu, które wskazałam już w części recenzji poświęconej monografii *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX–XXI w.)*. Należy podkreślić, że każda z prac (monografie, artykuły) realizuje wyraźnie wyznaczony kierunek badawczy – zawsze ma jasno sformułowany cel i metodologię badań, zawiera skrupulatną analizę materiału i rozległą jego interpretację oraz trafne wnioskowanie. Treść wyводу przedstawiana jest w rzeczowy i lapidarny sposób, wydobywający istotę poruszanych kwestii. Dzięki temu opracowania charakteryzują się znaczną wartością poznawczą.

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jedną cechę osobowości naukowej i warsztatu badawczego Habilitantki. Lektura wszystkich pracy dowodzi, że dr Beata Jarosz nie tylko dobrze zna dorobek innych badaczy, ale także okazuje szacunek dla ich dokonań. Umiejętne korzystanie z dotychczasowego stanu wiedzy skutkuje podjęciem przez Habilitantkę rozważań z zakresu dotąd pomijanego lub jedynie wzmiankowanego w polskiej literaturze językoznawczej, kontynuacją naukowych dociekań oraz twórczym rozwijaniem i dopełnianiem spostrzeżeń wcześniejszych autorów. Wiedza ta zapewnia także formułowanym przez Nią wnioskom walor przemyślanych i wiarygodnych konstatacji.

Aktywność naukowa, skutkująca rozpoznawalnością dr Beaty Jarosz w polskim środowisku językoznawczym, to również wygłoszenie referatów podczas 31 ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji naukowych organizowanych przez ośrodki akademickie w Polsce (w Krakowie, Poznaniu, Katowicach, Chełmie, Piotrkowie Trybunalskim, Białymstoku, Olsztynie) oraz 1 międzynarodowej konferencji zagranicznej (w Bułgarii), a także 19 wystąpień w macierzystej uczelni. Dr Beata Jarosz może poszczycić się też członkostwem w komitetach organizacyjnych 18 konferencji naukowych (sekretarz i współkoordynatorka). Była też dwukrotnie (2019 i 2022 r.) członkinią w doradczej radzie naukowej konferencji Advisory Academic Board of Annual Scientific Conference of the

Association of Slavists, organizowanej przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Sławistów „Polyslav”, do którego należała w latach 2020–2022. Przytoczone dane liczbowe świadczą o dużej aktywności Habilitantki w tej sferze życia naukowego oraz systematyczności w pomnażaniu dorobku, co w pracy badacza jest szczególnie ważne. Warto wspomnieć również o działalności recenzenckiej dr Beaty Jarosz. Spod jej pióra wyszły opinie dwóch prac naukowych złożonych do druku w tomach pokonferencyjnych, z których jeden został opublikowany w Wiesbaden (2022) w serii wydawniczej “Die Welt der Slaven” oraz sześciu artykułów złożonych do wysoko punktowanych czasopism: „Res Rethorica”, „Neofilolog”, „Zeszyty Prasoznawcze” i „Linguistische Treffen in Wrocław”. Istotnym składnikiem aktywności naukowej dr Beaty Jarosz jest udział w realizacji dwóch projektów „Edycja Krytyczna Pism Wszystkich Bolesława Prusa” (NPRH, nr 11 H 11 024680), „Wsparcie dla czasopism naukowych”, którego beneficjentem była redakcja rocznika „Annales UMCS, Sectio N – Educatio Nova” (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego; nr 317/WCN/2019/1) oraz kierownictwo w dwóch grantach: „Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX–XXI w.)” (program „Doskonała nauka III”, moduł „Wsparcie monografii naukowych”; MEN, nr DNM/SP/548855/2022); „Internetowy słownik języka zawodowego polskich dziennikarzy prasowych – możliwości i ograniczenia” (program Miniatura 6; NCN, nr DEC2022/06/X/HS2/00242). Kolejne planowane przedsięwzięcie zespołowe „CerKoHum. Opis kompetencji humanistycznych i opracowanie narzędzia do ich certyfikacji” (zgłoszone do NCN), w którym Habilitantka była przewidziana jako wykonawca i w którego przygotowaniu uczestniczyła, nie uzyskało finansowania.

Dr Beata Jarosz zaangażowała się też w pracę redakcyjną czasopism naukowych. Przed doktoratem współredagowała dwa numery pisma doktorantów „Acta Humana” (2010–2011) wyróżnionego nagrodą StRuNa 2011” w kategorii Publikacja Roku 2011. Po uzyskaniu stopnia doktora weszła w skład zespołu redakcyjnego „Rocznika Lubelskiego” wydawanego przez lubelski oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego. Warto również nadmienić, że z Jej inicjatywy powstał w 2014 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie periodyk „Artes Humanae”.

Habilitantka jest/była członkinią międzynarodowego stowarzyszenia sławistów „Polyslav” (2020–2022), a także Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (od 2016 r.), Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (od 2012 r.), Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej (od 2016 r.) i Chełmskiego Towarzystwa Naukowego (2010–2017). Na macierzystym Uniwersytecie jest członkinią Rady Młodych Naukowców UMCS i jako reprezentantka dyscypliny językoznawstwo oceniała wnioski o środki na realizację projektów

z dziedziny nauk humanistycznych złożone w konkursie „Minigranty UMCS”, brała też udział w opracowaniu regulamin konkursu „Ad astra” dla wybitnych młodych naukowców UMCS i uczestniczyła w pracach komisji konkursowej wyłaniającej laureatów w kategorii „Nauki Humanistyczne i Sztuka”. O Jej aktywności organizatorsko-naukowej świadczy zaangażowanie w organizację Forum Młodych Naukowców (20–21 kwietnia 2023 r.) oraz udział w pracach Rady Młodych Naukowców UMCS.

Podsumowując dorobek naukowy dr Beaty Jarosz po uzyskaniu stopnia doktora, należy podkreślić, że cechuje go znaczący rozwój ilościowo-jakościowy, którego efektem jest wszechstronność oraz szeroki wachlarz podejmowanych problemów i tematów badawczych. Publikacje p. dr Beaty Jarosz wnoszą wiele do wiedzy o zróżnicowaniu socjolektalnym polszczyzny, szczególnie w zakresie warstwy leksykalnej subkodów, ukazują ewolucję i różnorodność Jej zainteresowań naukowo-badawczych. Zwieńczenie dotychczasowego naukowego rozwoju Habilitantki z wykorzystaniem zdobytej przez Nią wiedzy i doświadczenia stanowi oceniona wcześniej monografia habilitacyjna. Istotną rolę odgrywaną przez publikacyjny dorobek naukowy Habilitantki w rozwoju polskiego językoznawstwa potwierdzają liczne nagrody. Dr Beata Jarosz otrzymała dwukrotnie nagrodę II stopnia Rektora UMCS za osiągnięcia naukowe (2015, 2018) oraz, również dwukrotnie, nagrodę za artykuły wysoko punktowane (2020, 2022). Rektor UMCS docenił także Jej pracę organizatorską i przyznał w 2019 roku indywidualną nagrodę III, a w 2022 roku nagrodę zbiorową IV stopnia za osiągnięcia organizacyjne.

Habilitantka jest/była członkinią Chełmskiego Towarzystwa Naukowego (2010–2017), Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (od 2012 r.), Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (od 2016 r.), Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej (od 2016 r.), Międzynarodowego Stowarzyszenia Sławistów POLYSLAV (2020–2022).

4. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury

Na wysoką ocenę zasługuje również aktywność naukowa dr Beaty Jarosz w instytucji naukowej innej niż podstawowe miejsce pracy. Wymienić tu należy dwa wyjazdy – pierwszy – 3-tygodniowy pobyt badawczo-konsultacyjny w konsorcjum CLARIN-PL we Wrocławiu (13–31 marca 2023 r.), które jest jednym z wiodących ośrodków tworzących technologie przetwarzania języka naturalnego oraz korpusów tekstowych. Wyjazd był związany z realizacją projektu „Internetowy słownik języka zawodowego polskich dziennikarzy prasowych – możliwości i ograniczenia” oraz koniecznością rozpoznania nowoczesnych narzędzi, metod,

technologii, potrzebnych do konstruowania e-leksykonów i opracowania wstępnej koncepcji wordnetu dziennikarskiego. Drugi – tygodniowy pobyt badawczy w The Senate House Library przy University of London w Wielkiej Brytanii (28 czerwca – 5 lipca 2022 r.). Wyjazd miał ścisły związek z pracami nad monografią *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX–XXI w.)*, zwłaszcza z występującymi w subkodzie dziennikarzy zapożyczeniami angielskimi. Efektem udziału Habilitantki w międzyinstytucjonalnym projekcie „Edycja krytyczna pism wszystkich Bolesława Prusa” finansowanym ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego były badania prowadzone poza macierzystą uczelnią, m.in. w Warszawie, Poznaniu i Krakowie. W latach 2019 i 2023 Habilitantka uczestniczyła w dwóch wyjazdach zrealizowanych w ramach programu Erasmus+, w ramach których prowadziła na Uniwersytecie Eötvösa Loránda w Budapeszcie (5–9 listopada 2019 r.) i na Uniwersytecie Karola w Pradze (23–29 kwietnia 2023 r.) wykłady dotyczące wybranych zagadnień z zakresu językoznawstwa polskiego, w tym koncepcji socjolektu w polskiej literaturze lingwistycznej, ewolucji języka zawodowego polskich dziennikarzy prasowych, specyfiki XIX-wiecznej polszczyzny na przykładzie prac Józefa Ignacego Kraszewskiego.

5. Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej Habilitantki

Osiągnięcia Habilitantki w działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej są liczne i wszechstronne. W ciągu kilkunastu lat pracy dydaktycznej w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie dr Beata Jarosz prowadziła na wielu kierunkach 30 różnych zajęć (konwersatoria, warsztaty, laboratoria, wykłady, seminaria licencjackie, magisterskie). Realizowane przez Nią przedmioty dotyczą kilku obszarów: językoznawstwa, edytorstwa, nauki o komunikacji i mediach, dydaktyki oraz prawa. Ukończone w 2014 roku studia podyplomowe z Edytorstwa na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz Ochrony własności intelektualnej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie znacznie podniosły kwalifikacje zawodowe Habilitantki i jej możliwości dydaktyczne. Godnym podkreślenia jest fakt, że dr Beata Jarosz wiele ze swoich zajęć realizuje w oparciu o autorskie programy kształcenia, prowadzi też wykłady ogólnouniwersyteckie i ogólnowydziałowe. Jako pracownik Zakładu/Katedry Edukacji Polonistycznej pełniła funkcję opiekunki praktyk przedmiotowo-metodycznych realizowanych przez studentów filologii polskiej I i II stopnia oraz praktyk zawodowych na kierunku e-edytorstwo i techniki redakcyjne. Ważną sferą działalności dydaktycznej są prowadzone przez Habilitantkę seminaria dyplomowe. Pod jej kierunkiem powstały 23 prace licencjackie studentów filologii polskiej oraz architektury informacji. Cechą pracy dydaktycznej dr Beaty Jarosz jest systematyczne

podnoszenie kompetencji i doskonalenie kwalifikacji, dzięki uczestnictwu w warsztatach, cyklach szkoleń i kursów dla nauczycieli akademickich (np. Learning-by-doing, czyli aktywne metody nauczania, Innowacyjne metody prezentacji danych – Tworzenie prezentacji w Prezi i MS PowerPoint, Design Thinking, „Augmented Reality i typografia kinetyczna”, „Efektywna komunikacja w procesie dydaktycznym”, „Uczelnia przyjazna dla osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego”, „Trudna sytuacja studentów – co możemy zrobić (jak pomóc, jak rozmawiać, jak sobie radzić)”, warsztaty z wykorzystania debat oksfordzkich w procesie kształcenia, warsztaty z zakresu prawa autorskiego dla pracowników naukowych uczelni wyższych). Dr Beata Jarosz chętnie podejmuje pracę w zespołach zadaniowych zajmujących się różnymi sprawami związanymi z kształceniem na Wydziale Filologicznym/Humanistycznym UMCS, np. opracowała programy kształcenia dla nowo tworzonych kierunków studiów, była członkinią rady programowej dla kierunku e-edukacja i techniki redakcyjne, przygotowała wraz z dr Agnieszką Gabryś raport dotyczący wybranych aspektów pracy dydaktycznej i jakości kształcenia na UMCS. Raport był prezentowany podczas spotkań z władzami uczelni, wydziału. Z inicjatywy Habilitantki powstało w 2013 roku na Wydziale Humanistycznym/Filologicznym UMCS Koło Młodych Dydaktyków zrzeszające studentów i doktorantów zainteresowanych poszerzaniem wiedzy i umiejętności z zakresu dydaktyki i doskonaleniem własnego warsztatu pracy. Koło aktywnie włączało się w organizację wielu wydarzeń, w tym konferencji, debat, warsztatów, spotkań naukowych i popularnonaukowych.

Oprócz pracy typowo dydaktycznej dr Beata Jarosz była wykonawcą w kilku projektach badawczych: „www.praktyki.wh.umcs” (finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki; „Nauczyciel na miarę XXI wieku” (finansowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) „Modelowa Szkoła Ćwiczeń w Lublinie” (finansowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej); „Język polski ponad granicami” (finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach programu Promocja Języka Polskiego); „MOSTY 2021” (finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG).

Biorąc pod uwagę osiągnięcia organizacyjno-popularyzatorskie dr Beaty Jarosz, należy zaznaczyć, że są one znaczące. Składają się na nie liczne i różnorodne przedsięwzięcia Habilitantki, np. organizowanie/współorganizowanie 4 ogólnopolskich konferencji naukowych, inicjowanie i koordynowanie wielu wydarzeń naukowo-popularyzatorskich przygotowanych przez studentów i doktorantów z prowadzonego przez nią Koła Młodych

Dydaktyków. Poza tym dr Beata Jarosz pełniła funkcję zastępczyni koordynatora w zespole ds. współpracy ze szkołami partnerskimi Instytutu Filologii Polskiej UMCS, należała do Zespołu Zadaniowego ds. usprawnienia/ułatwienia pracy kół naukowych działających na Wydziale Humanistycznym UMCS, była członkinią Wydziałowej Komisji ds. Parametryzacji na Wydziale Humanistycznym oraz członkinią Komisji ds. zatrudniania pracowników dydaktycznych na Wydziale Humanistycznym, wykonywała obowiązki sekretarza w Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej. Od 2016 roku reprezentuje grupę młodszych pracowników nauki w radach uczelnianych.

Działalność popularyzatorska dr Beaty Jarosz przedstawia się równie okazale. Od początku swojej kariery zawodowej angażowała się w inicjatywy mające na celu upowszechnianie nauki. Wymienić tu można np. głoszenie wykładów podczas XIV i XVIII Lubelskiego Festiwalu Nauki, a także prelekcji na temat upowszechniania czytelnictwa wśród nauczycieli i studentów, prowadzenie warsztatów, odczytów dla młodzieży uczestniczącej w różnych imprezach organizowanych przez UMCS. Z aktywnością popularyzatorską wiąże się także zaangażowanie Habilitantki w organizację i realizację różnego rodzaju konkursów, takich jak: Olimpiada Literatury i Języka Polskiego dla Szkół Podstawowych, konkursy recytatorskie, literacko-edytorskie i dziennikarskie.

Konkluzja

Dr Beata Jarosz jest w pełni dojrzałą, odpowiedzialną i wszechstronną badaczką, rozpoznawalną w polskim środowisku językoznawczym. Wskazane jako podstawa postępowania habilitacyjnego osiągnięcie naukowe w postaci autorskiej monografii oraz pozostałe publikacje Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora stanowią znaczący dorobek badawczy i wnoszą istotny wkład w rozwój uprawianej przez Nią dyscypliny naukowej. Przedstawione w recenzji uwagi o dorobku naukowym oraz działalności organizacyjnej, dydaktycznej i popularyzatorskiej świadczą też o istotnej aktywności naukowej Habilitantki i uprawniają do stwierdzenia, że całkowicie spełnia Ona wymagania stawiane w postępowaniach habilitacyjnych przez art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478, z późn. zm.). **W związku z tym przedkładam komisji habilitacyjnej pozytywną opinię w sprawie nadania dr Beacie Jarosz stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

Signature Not Verified

Dokument podpisany przez Leonarda Mariak
Data: 2024.02.29 13:48:24 CET

Leonarda Mariak

